

OSLO

Når en av oss Oslo-folk tilstrekkelig lenge har bodd tilstrekkelig langt borte fra sin by — tegner hans indre øye for ham et erindringsbilde. Dette bilde blir gjerne så innstendig, så ofte (og i alskens utide) stilt fram, at til slutt må han hjem for å se om det stemmer. — Og, det pleier stemme!

Hvilket bilde? Ja, det kunne være morsomt i denne forsamling av prøvede, forherdede, billedrike Oslofolk å få en avstemning: hvilket bilde meldte seg for deg i din utlendighet? Hvilket sterkest, mest avgjørende for din hjemreise?

Det eiendommelige er at for en stor del ville kanskje det avgjørende bildet *ikke* være fra Oslo by. Flere — det vet jeg — ser bare åser, andre tar fjorden med, og øyene strødd utover.

Blått i blått, eller grønt i blått med hvite seil.

Man står gjerne på et helt bestemt sted — utenfor byen — og ser enten sørover, mot fjorden, eller vestover mot åser og skar og stup . . .

For en spinkel beskrivelse å bemerke at «Vest-, Nord- og Østmarka danner et kupert terreng»? Som å beskrive et musikkstykke med å si at det gikk opp og ned! Der er begge steder rytme. Våre åser stiger alle opp fra nord, reiser ryggen i et crescendo og faller bratt av i et stup mot sør. En klimaks der gjentar seg fra Vettakollen, Voksenkollen til Kolsås, de andre Bærumsåsene og Skaugumsåsen og Vardåsen.

Her er rytmen som taler til oss og som vi troskyldig venter også straks skal tale til en utlending. Var det ikke for et hundre år siden en engelsk turist der fortalte om sine vertfolk i Oslo som ville vise ham byen? Enhver ekspedisjon endte på et punkt hvorfra de så fjorden og åsene!

Tale av formannen på Selskabet for Oslo Byes Vels generalforsamling i jubileumsåret.

Det har ikke alltid vært slik. Før brann og herjing på 15- og 1600-tallet ødela Norges gamle hovedstad, var det man med stolthet kunne vise, og virkelig viste utlendinger — ikke så meget naturen som fire vakre monumentalbygg og deres indre: to gotiske, praktfullt utstyrte kirker med de norske kongers rike sarkofager samt bispesetet og Akershus, det har vært et syn selv for kresne, iallfall til tider, i Håkon V's og Håkon VI's tider.

I ettertiden kan det av og til se ut som om byen og naturen omkring ikke samarbeider så meget som de konkurrerer. For to hundre år siden sang en Osломann:

«Min Muse, kom og lad os flye
fra dette melancholske fængsel,»

Og han søkte opp i Voksenlia:

«Forundringsfuldt mit øie saae
et landskab af naturen malet,
som i en herlig runding praaled.
Hvor grønt sig tabte i det blaae;
Den heele kreds var overalt
med en saphirblaa hvælving dekket,
hvis grundvold deels paa bierge faldt
og deels sig ned i havet strækked.»

I neste slektledd satt en ny Oslo-dikter oppe på Ekebergåsen og så utover fjord og åser. Men han — politimester i Oslo — glemte ikke byen, og han så den i harmoni med naturen:

«Den skjøne gruppe for mig staaer
af taarne, huse, lande, haver,
i buntet dragt langs klippen gaaer
som bryster sig af disse gaver.
Indhegte løkker rundten om
forhøie stedets eiendom.»

Byen var dengang, i 1792, velordnet og med vennlig utsyn mot fjord og fjell:

«Fra sted til sted en udsigt nye
for gjerrig øie sig fremstiller:
Hist høres stadens larm og gnye,
her hyrden paa sin fløjte spiller.
Paa begge sider gaaer jeg frem
at skue landsmænds blide hjem»

synger politimesteren. Harmoni i byens blide hjem, harmoni mellom by og land. Og bindeleddet mellom byen og åsene er Akerselven:

«Den smukke nympe azur-blaa
begjærligt mig imøde render;
snart hopper hun, snart synes staae
snart i en hvirvel sig omvender.»

En generasjon og vel så det går. Politimesteren er forlengst død. Oslo-dikteren er nå presten, N. H. Buch. Byen er plutselig blitt byens hovedstad. Der må bygges og utvides: *hastig* — altså ofte nok en dårlig plan, med *små midler* — altså ofte dårlig bygd, og *tett*.

Presten atskiller hva politimesteren hadde forent. Han er betatt av omegnen:

«Hvor klippen stiger op og bærer himlens telt
saa elskeligt som nogetsteds paa jorden!»

Men byen, der tidligere hus, lunder, hager *mykt* fulgte klippens linjer, byen der var bygd så vakkert at klippen brystet seg av disse gaver, byen var nå:

«En ujævn, buntet hob af gaarde, mure, tage . . .»

Da var alt stiftet vårt «Sogneselskab for Christiania Bye, Opsloe og Forstæderne». Og blant selskapets eldste oppgaver var nettopp dette å innvinne det tapte: åpne plasser, lunder, parker, hager og promenader, — eller som det også het: byens regulering samt dens og omegnens forskjønnelse.

Tiden er ikke inne til å gi en historikk over selskapets arbeid med disse oppgaver, ikke engang til å nevne merkesakene. Årsberetningen på generalforsamlingen minnet om hvilket år vi befinner oss i, og om hvorledes selskapet lenge har villet yte sine bidrag til *den* gjenreising som i grunnen har vært aktuell de siste 400 av vår bys 900 år.

Vi kunne istemme Henrik Wergelands syngende bønn til Stortinget:

«Haakons hall og Olafs kirke
reise vilde de af grus.

Ha, det var Normanna-virke!
Var det ikke, Akershus?

Og hvad fryd for dine taarne,
saa du Haakons tid igjen!

Det beror paa Norges kaarne:
tidens guder er dets mænd.»

Akershus, anlagt av Håkon V, reises igjen under Håkon VII.

Slott og Storting og Rådhus er kommet til. Fra sist fredag har byen atter sin katedral, domkirke også i navnet.

Vårt selskap har bidradd med sitt: Til utsmykking av en av Rådhusets saler det «Rådhussteppe» som nå er stilt ut. Til domkirken i Håkon VII's Oslo — en mektig takdekorasjon der svarer til de brente katedralers prakt.

Under den mest ydmykende okkupasjon nedsatte selskapet en komité der foreslo at byen feiret sitt 900-års jubileum, og utarbeidet en plan for feiringen av dette høytidsår. — Forslag med plan ble godtatt av byens styre.

Bak planen ligger bl. a. det ønske å minne om at vi ikke *bare* bor et sted mellom fjord og skogkledde rytmiske åser; men at vi lever i en merkelig, gammel og ny by, vår kunstens hovedstad, der daglig vil vitne at *også* menneskeverk kan gi skjønnhet av høye mål. Byen og dens innfatning skal bli hinannen verdige.

OSLO

Engang var deres samvirke slik at politimesteren selv måtte synge om den skjønne gruppe av taarne, huse, lunde, haver som i buntet drakt fulgte klippens linje. — Og klippen brystet seg av disse gaver.

La oss vinne igjen harmonien med fjord og åser. I sør ligger alt, vennlig mottagende, Rådhuset ved fjorden; men i vest har vi gjennom 140 år savnet en *Strandpromenade*; men i øst er *Akerselven*, denne «azur-blaa nymfhe», lagt i lenker og blitt gammel og grå. La oss bygge den veien ved sjøen! La oss befri den gråherdede nymfe, så hun forynger seg selv og på nytt kommer azur-blå hoppende inn mellom gater og lunder!

Kåre Foss.